

ikke findes i teksten. Det kan – som hele bogen – virke lidet systematisk og en smule tilfældigt. Men er man ikke en af de pedanter, der fx. vanskeligt tåler at se Halvdan Kohts navn stavet Koth, har man absolut glæde af både registeret og bogen. Kronika fortæller godt, og han får sin bog til at fortælle en hel del om ham selv.

Hans P. Clausen.

Fritz Hammer Kjølens: Mit livs log-bog. En søofficers og diplomats erindringer før og efter 9. april 1940. (Berlingske Forlag, 1957). 303 s.

Det er klart, at admiral Kjølens i sin erindringsbog må give optakten til den 9. april en fremtrædende placering. Hans indberetninger fra Berlin fik jo ikke videre virkning i april 1940, men så meget desto større betydning fik de efter befrielsen, og Kjølens føler – med adskillig ret, må man tilføje – at disse indberetninger er blevet det bestemte i hans tilværelse. Alene hans position og hans virksomhed før 9. april 1940 ville jo have berettiget ham til i bogens undertitel at markere et skel i sit liv ved denne dato. Men skellet sættes vel nok så meget, fordi Kjølens skuffet har måttet konstatere, at ikke alle efter krigen har villet anerkende hans indsats, og at nogle af politikerne i den parlamentariske kommission i stedet søgte at svække indtrykket af den.

Kjølens bitterhed herover bliver ikke mindre af, at han mener at måtte fastslå, at fhv. forsvarsminister Rasmus Hansens utvivlsomme uvilje mod ham har sit udspring i afhøringen i kommissionen, hvor man ikke ønskede at kompromittere de ansvarlige fra 9. april. I hvert fald var Rs. Hansen skarp i formuleringen af sine spørgsmål til Kjølens, der understreger, at tonen var endnu skarpere, end kommissionsreferatet lader formode. Den gensidige uvilje førte til flere sammenstød mel-

lem de to, og den var formodentlig årsagen til, at Kjølens senere blev forbigået ved udnævnelser i marinen. Skildringen af den fhv. minister er langt fra venlig, og der antydes vidtgående konsekvenser af det dårlige samarbejde mellem Rs. Hansen og søofficerskorpset.

Naturligvis kan et så nyt afsnit af dansk historie ikke skrives på indeværende tidspunkt, og Kjølens indlæg må nødvendigvis være ensidigt. Der er dog næppe tvivl om, at hans bemærkninger er mere end en skuffet mands angreb. Antagelig giver bogen udtryk for stemningen i søofficerskredse, og den giver derfor træk af situationen, som de officielle kilder ikke kan indeholde.

I det hele taget ligger bogens værdi i, at den kæder disse begivenheder og Kjølens egen opfattelse af sine indberetninger sammen til en helhed, som tillige tegner et billede af forfatterens personlighed. Rent faktisk meddeles der intet, som ikke allerede er kendt fra den parlamentariske kommissionsberetninger eller fra Kjølens egen pjece om varslerne før 9. april. Men det kendte fremstilles i en sammenhæng, der – selvom den er centret om forfatterens person – giver atmosfære til beretningernes dokumentation og meddeler en vurdering af dansk politik i de år efter befrielsen, da forbindelsen bagud endnu havde politisk relevans.

Kjølens bog er imidlertid mere end opgør og belysning af en ministers administration. Den er også en underholdende beretning om 46 års tjeneste i den danske marine med morsomme glimt fra det gamle Nyboder og træk fra forfatterens tjeneste på udkommando, som adjudant hos kronprins Frederik, som marineattaché i Berlin og Washington og som chef for Grønlands kommando. Der tegnes derved et billede af en dansk søofficers tilværelse fra første verdenskrig til 1955, af marinens særpræg og af dens udvikling i denne periode.

Det er givet, at bogens største værdi for en historiker ikke så meget er dens konkrete oplysninger som dens bidrag til karakteristik af en epoke og af en mand. Læst på denne måde er den af betydelig interesse. Det er desuden en bog, der aftvinger respekt for sin forfatter.

H. P. Clausen.

Niels Jørgen Haagerup: De forenede Nationer og Danmarks sikkerhed. (Universitetsforlaget i Århus, 1956). 168 s.

Bogen er den første publikation fra »Institut for presseforskning og samtidshistorie«, der er knyttet til Journalistkursus ved Århus Universitet. Bogen er en veldokumenteret og fængslende oversigt over dansk udenrigspolitisk debat i tiåret fra befrielsen til 50'ernes midte. Bogens metode kunne nok give anledning til flere kommentarer, men da forfatteren selv tilsyneladende har valgt at stræbe mod blot at dokumentere standpunkterne i de enkelte situationer og til de enkelte begivenheder, falder det mindre naturligt at påpege sådanne forhold som f. eks. den manglende afvejning af forskellige synspunkters udbredelse og betydning eller afståelsen fra forsøg på en gruppering af debatindlæggene efter hovedsynspunkter.

Forfatteren har gennemgået en stor del af pressen (udvalgt efter hvilke retningslinier?) og rigsdagsforhandlingerne. De forskellige udtalelser, der foreligger, refereres og kædes sammen i en fremstilling, der på udmærket måde lader læseren følge debattens gang. Trods det store stof, der er samlet på den ret beskedne plads, virker bogen ikke overlæst, således at det er blevet en bog, der både er læselig og opfylder sin mission: at give en orientering i debattens kildesteder som grundlag for videre arbejde med emnet.

Vagn Dybdahl.

Gunnar Olsen m. fl.: De danske stræder og Øresundstolden. (Munksgaard, 1958). 80 s.

»Marinehistorisk Selskab« har fejret hundredåret for Øresundstoldens ophævelse ved at udgive dette lille populære skrift, der har ikke mindre end fire forfattere. Arkivar, dr. phil. Gunnar Olsen begynder med på 25 sider at give en god og solid oversigt over »De danske stræder og Øresundstolden i historisk belysning«, hvor hovedtemaet er den indflydelse, beliggenheden ved Sundet har haft på dansk historie. Juristen Erik Harremoës giver dernæst et meget kortfattet og meget populært rids af de danske stræders folkeretlige stilling; fuldmægtig Honnens de Lichtenberg skriver dernæst om vagtskibene i Sundet i 19. årh. og kommandørkaptajn R. Steen Steensen kortfattet om spærringen af Bælterne i 1914, desværre uden egentlig inddragen af de engelske og tyske marinestrategiske overvejelser vedrørende Bælterne, som det kunne have været naturligt at tage med i en bog udgivet af et marinehistorisk selskab.

Vagn Dybdahl.

Svend Thomsen, Drude Lange og Irmelin Nordentoft: Københavns bibliografi. Litteratur om København til 1950. I. (Københavns Kommunebiblioteker, 1957). 428 s.

En »altomfattende« Københavnsbibliografi er hermed begyndt at se dagens lys. Den kommer til at omfatte tre bind – hvornår de to sidste kommer, siges der ikke noget om, men man må håbe, at det ikke varer længe; et sådant værk har nemlig været savnet i mangfoldige år, og efter det første bind må man vente sig det bedste af værket som helhed.

Allerede i 1920 udsendte Chr. Heilskov sin »Dansk provinstopografi« (supplement i 1949), der dog indskrænkede sig til at registrere tids-